

LAAJA HYVINVOINTISUUNNITELMA

2025-2029

SISÄLLYS

Alkusanat	3
Nykytilanne	4
Huono-osaisuus	5
HYTE-kerroin	6
Indikaattorit	7
Painopisteet ja tavoitteet	8
Osallisuus	9
Hyvinvoivat asukkaat	9
Riippuvuuksien ehkäisy	9
Varhaiskasvatus, lapset ja nuoret	10
Työikäiset	12
Ikäihmiset	13
Osallisuus tavoitteet	14
Riippuvuuksien ehkäisy	17
MUUT TAVOITTEET	18
Kehittämistoimenpiteet	18
TEAvisarin aktiivinen ja säännöllinen seuranta	18
HYTE-tiedolla johtamisen vahvistaminen	18
HYTE-työryhmän kehittäminen	19
Hyvinvointikertomus kooste 2021-2025	21
Koostajat	24
Liitteet	24
LÄHTEET	24

ALKUSANAT

Kaavin kunnassa hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen nähdään kokonaisvaltaisena tehtävänä. Tavoitteena on rakentaa arjen ympäristöjä, jotka tukevat kuntalaisten hyvää elämää, osallisuutta ja toimintakykyä eri elämäntilanteissa. Työtä tehdään yhteistyössä useiden toimijoiden kanssa, ajantasaiseen tietoon perustuen ja paikalliset erityispiirteet huomioiden.

Hyvinvointisuunnitelma konkretisoi kunnan strategisia linjauksia, joissa korostuvat osallisuuden lisääminen ja elinvoiman vahvistaminen. Suunnitelmassa esitetään keskeiset tavoitteet, toimenpiteet ja mittarit, joiden avulla kunta edistää hyvinvointia tulevilla valtuustokaudella. Työn perustana ovat kunnan oma strategia, Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen suositukset sekä Pohjois-Savon hyvinvointialueen linjaukset.

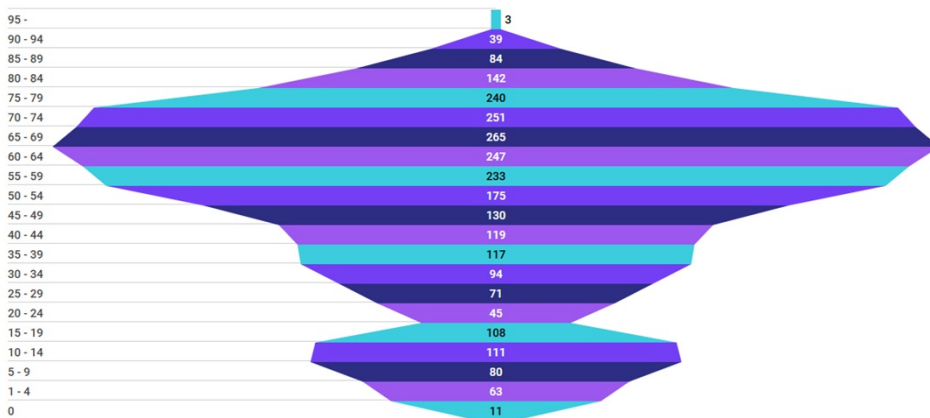
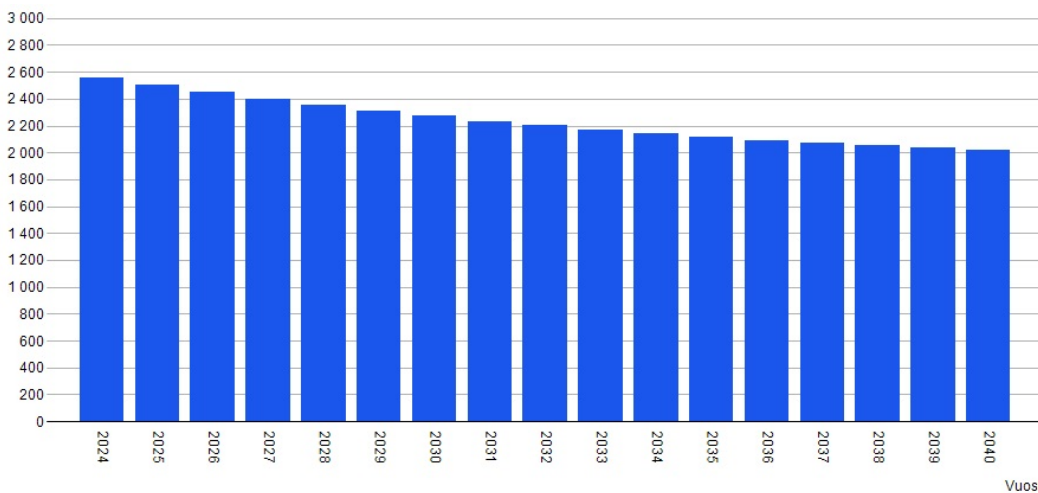
Tämä suunnitelma toimii ohjenuorana kunnan HYTE-toiminnalle koko suunnittelukauden ajan. Painopisteiksi valitaan muutamia toteuttamiskelpoisia kohteita, keskittyen erityisesti TEAviisarin tulosten ja kunnan omien havaintojen perusteella esiin nousseisiin keskeisiin haasteisiin.

NYKYTILANNE

Tilastokeskuksen vuoden 2024 väestöennusteen mukaan Kaavin kokonaisväestö tulee vähenemään lähivuosina. Erityisen voimakasta lasku on lasten ja nuorten ikäluokissa, joiden määrän arvioidaan pienenevän edelleen. Myös työikäisten määrä jatkaa tasaisesti laskevaa suuntaa, mikä johtuu osittain siitä, että 15–24-vuotiaat muuttavat usein paikkakunnalta koulutuksen ja työmahdollisuuksien perässä. Tämä kehitys nopeuttaa väestön vähenemistä ja vaikuttaa alueen elinvoimaan.

Samaan aikaan ikääntyneen väestön määrä kasvaa merkittävästi, erityisesti yli 75-vuotiaiden osalta. Väestörakenteen muutos lisää hoivan, terveyspalvelujen ja erilaisten tukipalvelujen tarvetta tulevina vuosina. Muuttuva ikärakenne edellyttää kunnalta ennakoivaa suunnittelua, palvelujen kohdentamista ja rakenteiden sopeuttamista väestön tuleviin tarpeisiin.

HUONO-OSAISUUS

Koillis-Savossa mielenterveys- ja päihdeongelmat ovat merkittäviä, ja Kaavi sijoittuu näiden ilmiöiden osalta valtakunnallisesti heikoimpaan päähän. Tämä korostaa tarvetta suunnata hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen (HYTE) toimenpiteitä erityisesti niihin ryhmiin, joita mielenterveys- ja päihdeongelmat koskettavat eniten.

Huono-osaisuuteen voidaan vaikuttaa monipuolisilla toimilla, kuten kulttuuritoiminnan vahvistamisella, työllisyyden parantamisella sekä ehkäisevän päihdetyön kehittämisellä. Ehkäisevän päihdetyön tavoitteena on päihteiden aiheuttamien haittojen ehkäisy ja vähentäminen, päihteiden kysynnän ja saatavuuden hillitseminen sekä terveyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen. Työ tukee myös päihteitä käyttävien henkilöiden oikeuksien toteutumista.

Kulttuurilla on tutkitusti myönteinen vaikutus hyvinvointiin: se lisää sosiaalista osallisuutta ja yhteisöllisyyttä, vähentää yksinäisyyttä, tukee mielenterveyttä ja vahvistaa voimavaroja. Kulttuuritoiminta voi parantaa elämänlaatua sekä henkistä ja fyysistä hyvinvointia. Kaavin tulokset TEAviisarissa osoittavat, että kulttuurin roolia hyvinvoinnin edistämässä on tarpeen vahvistaa.

HOS Huono-osaisuuden sosiaaliset seuraukset	0 - 17-vuotiaat lapset, joista on tehty lastensuojeluilmoitus (med.)	2
HOS Huono-osaisuuden sosiaaliset seuraukset	Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset (med.)	2
Terveys- ja sairausindeksit	Mielenterveysindeksi, ikävakioimaton	2
Terveys- ja sairausindeksit	Mielenterveysindeksi, ikävakioitu	2
Terveys- ja sairausindeksit	Sairastavuusindeksi, ikävakioitu	2
HOS Summamuuttajat	Huono-osaisuuden sosiaaliset seuraukset (med.)	3
Kelan etuudet	Työkyvyttömyyseläkkeen saajien osuus väestöstä (%)	3
Terveys- ja sairausindeksit	Sairastavuusindeksi, ikävakioimaton	3
Terveys- ja sairausindeksit	Työkyvyttömyysindeksi, ikävakioimaton	3
Terveys- ja sairausindeksit	Työkyvyttömyysindeksi, ikävakioitu	3
HOS Huono-osaisuuden taloudelliset yhteydet	Päihteiden vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoilla hoidetut potilaat (med.)	4
HOS Summamuuttajat	Huono-osaisuus yhteensä (med.)	5
Terveys- ja sairausindeksit	Tuki- ja liikuntaelinsairausindeksi, ikävakioitu	5
Terveys- ja sairausindeksit	Tuki- ja liikuntaelinsairausindeksi, ikävakioimaton	6
HOS Inhimillinen huono-osaisuus	Kunnan yleinen pienituloisuusaste (med.)	9
Terveys- ja sairausindeksit	Alkoholisairastavuusindeksi, ikävakioitu	12

HYTE KERROIN

HYTE-kerroin (hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kerroin) on osa kuntien valtionosuusjärjestelmää, ja sen tarkoituksena on kannustaa kuntia edistämään asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä. HYTE-kerroin on valtionosuuden lisäosa, joka perustuu siihen, kuinka aktiivisesti ja vaikuttavasti kunta toimii asukkaidensa hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Se vaikuttaa siihen, kuinka paljon valtionrahoitusta kunta saa.

Miksi HYTE-kerroin on tärkeä?

Kannustaa ennaltaehkäisevään työhön: Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen arkiympäristöissä (esim. kouluissa, liikuntapaikoissa, kaavoituksessa) voi vähentää tarvetta raskaammille sote-palveluille.

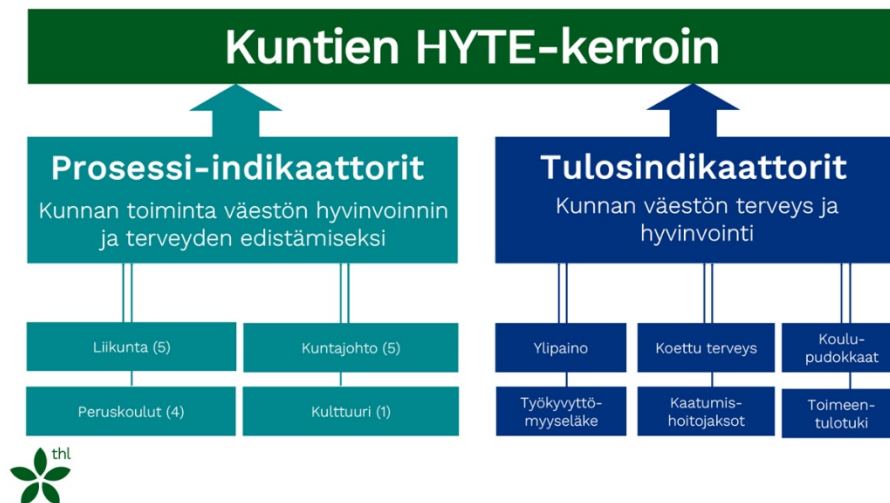
Tukee kuntien roolia: Vaikka sote-palvelut siirtyivät hyvinvointialueille, kunnilla on edelleen keskeinen rooli asukkaiden hyvinvoinnin tukemisessa.

Palkitsee vaikuttavuudesta: Kunnat, jotka tekevät tuloksellista HYTE-työtä, saavat enemmän valtionosuuksia.

HYTE-kertoimen laskenta perustuu 21 indikaattoriin, jotka jaetaan kahteen ryhmään. Prosessi-indikaattorit – kuvaavat kunnan toimintaa ja panostuksia (esim. onko kunnassa hyvinvointisuunnitelma, miten liikuntamahdollisuuksia edistetään).

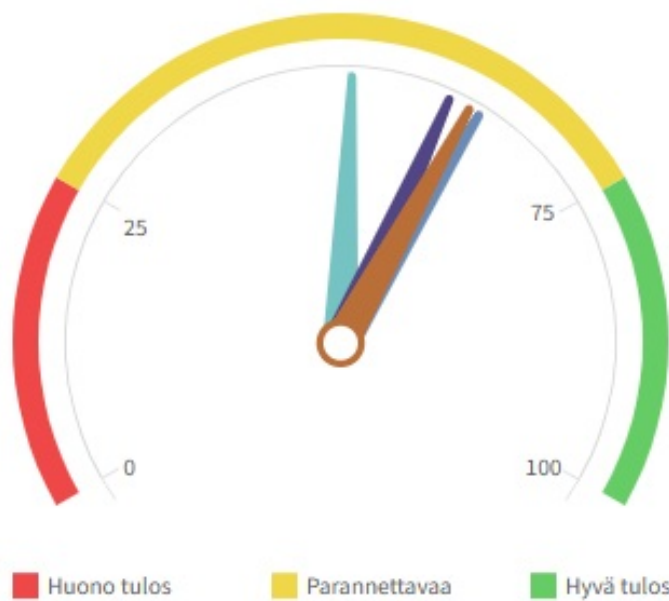
Tulosindikaattorit – kuvaavat saavutettuja tuloksia (esim. liikunta-aktiivisuus, koulutustaso, ylipainoisten osuus).

Indikaattoreita arvioidaan ja päivitetään säännöllisesti, joten ne voivat muuttua ajan myötä.

INDIKAATTORIT

Kaikki sektorit : Kaavi 2024

- Kuntajohto
- Perusopetus
- Lukiokoulutus
- Ammatillinen koulutus
- Liikunta
- Hyvinvointialueet
- Kulttuuri

Aineisto päivitetty 16.05.2025

Pisteet	Kaavi	Puumala	Tuusniemi	Sonkajärvi	Koko maa
Kaikki sektorit	59	70	51	65	70
Kuntajohto	63	86	63	85	83
Perusopetus	62	69	49	59	64
Lukiokoulutus	..	..	45	..	69
Ammatillinen koulutus	..	..	..	..	66
Liikunta	60	61	67	47	69
Hyvinvointialueet	..	..	..	..	59
Kulttuuri	51	64	31	73	72

PAINOPISTEET JA TAVOITTEET

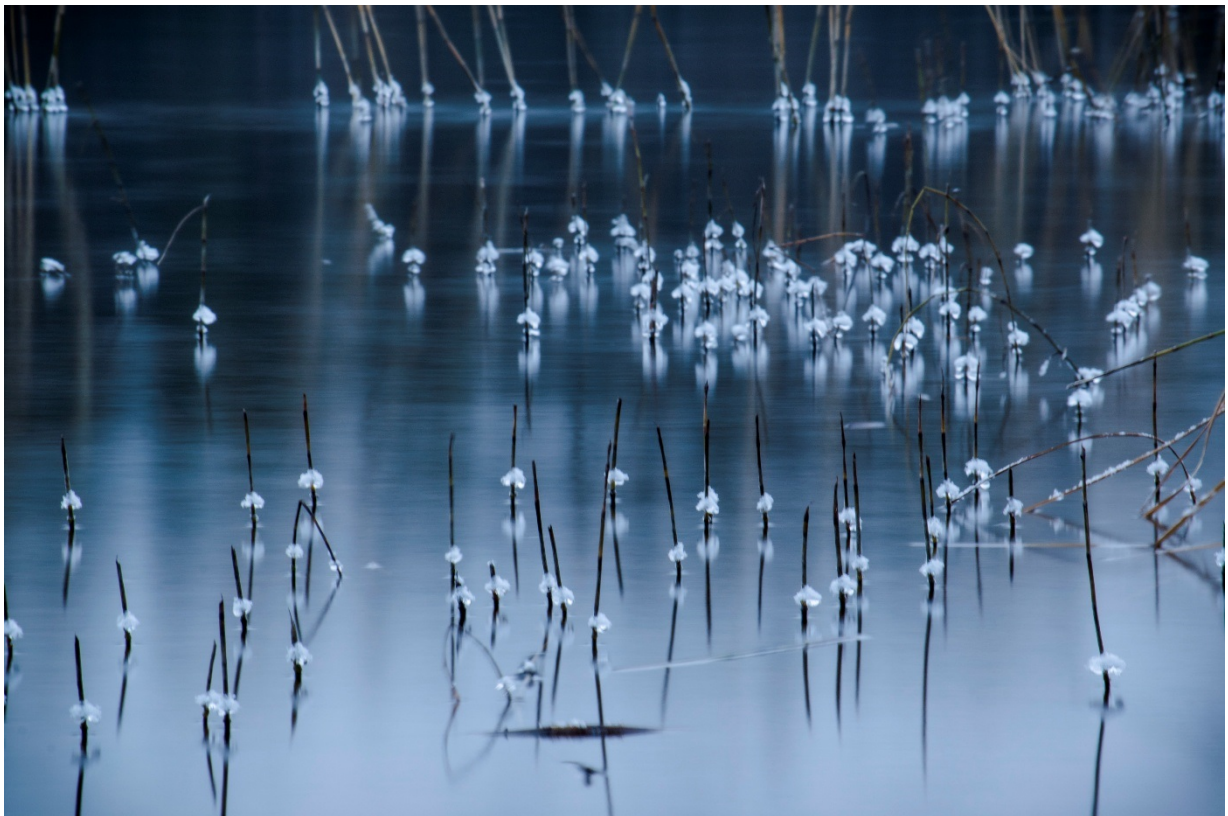
Hyvinvoinnin painopisteiksi valitaan ne toimenpiteet, jotka ovat realistisesti toteutettavissa kunnan käytettävissä olevilla resursseilla. Painopisteitä määriteltäessä huomioidaan erityisesti ne osa-alueet, joissa Kaavilla on eniten kehitettävää ja joissa toimenpiteillä voidaan tehokkaimmin vahvistaa asukkaiden hyvinvointia. Näin varmistetaan, että hyvinvointityö on vaikuttavaa, tavoitteellista ja kunnan tilanteeseen sopivaa.

Laajan hyvinvointikertomuksen toimenpiteet esitellään ikäryhmittäin, ja lisäksi nostetaan esiin muutamia kunnan kannalta keskeisiä painopisteitä. Tällä kaudella painopisteinä ovat osallisuus, asukkaiden hyvinvointi ja riippuvuuksien ehkäisy.

Tavoitetaulukossa kuvataan selkeästi kunkin tavoitteen sisältö, sitä tukevat toimenpiteet sekä vastuutaho, joka voi olla kunnan oma toimiala tai muu yhteistyökumppani. Toteutumisen seurantaan käytetään esimerkiksi Sotkanetin ja Teaviisarin indikaattoreita sekä omia kyselyjä, joiden avulla saadaan ajantasaista ja paikallista tietoa päätöksenteon tueksi.

Edellisellä valtuustokaudella saavutetut edistysaskeleet ovat vahvistaneet hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä osana kunnan toimintakulttuuria. Tämän toimintakulttuurin juurruttaminen on edelleen yksi kauden keskeisistä tavoitteista.

Hyvinvointityö on pitkäjänteistä, ja monien toimenpiteiden vaikutukset näkyvät vasta vuosien kuluttua. Siksi on tärkeää, että pysyvät ja selkeät toimintatavat ovat osa koko kunnan arkea. Erityisesti tilanteissa, joissa henkilöstöresurssit ovat rajalliset.

OSALLISUUS

Kaavin kunnassa osallisuutta edistetään läheisellä toimintatavalla, matalan kynnyksen osallistumismahdollisuuksilla ja aktiivisella vuorovaikutuksella kuntalaisten kanssa. Tavoitteena on, että jokainen kuntalainen voi osallistua heille merkityksellisiin asioihin ja vaikuttaa palveluihin sekä päätöksentekoon.

Osallisuutta vahvistetaan esteettömillä palveluilla, selkeällä viestinnällä ja helposti saavutettavilla osallistumiskanavilla. Erytystä huomiota kiinnitetään ryhmiin, joiden osallisuus on vaarassa heikentyä, kuten nuoriin, ikäihmisiin ja maaseutualueilla asuviin.

Kunta hyödyntää osallistavia menetelmiä, kuten foorumeja, työpajoja ja kyselyjä. Paikallisia yhdistyksiä ja vapaaehtoistoimintaa tuetaan avustuksilla, tiloilla ja resursseilla, sillä ne ovat pienessä kunnassa keskeisiä hyvinvoinnin vahvistajia.

Osallisuuden toteutumista arvioidaan säännöllisesti palautteiden, kyselyjen ja TEAvisarin avulla, ja toimintaa kehitetään jatkuvasti kuntalaisten äänen pohjalta.

HYVINVOIVAT ASUKKAAT

Yksinäisyys on valtakunnallisesti lisääntynyt ilmiö, joka koskettaa kaikkia ikäryhmiä. Varhainen tuki ja kaveritaitojen harjoittelu ovat keskeisiä keinoja ennaltaehkäistä yksinäisyyttä, ja Kaavin kouluissa tätä vahvistetaan muun muassa Hyvän mielen taitomerkin käyttöönottolla.

Kulttuuritoiminnan vahvistaminen tukee hyvinvointia laaja-alaisesti: se lisää osallisuutta, vähentää yksinäisyyttä ja tarjoaa samanarvoisia mahdollisuuksia eri-ikäisille ja erilaisissa elämäntilanteissa oleville. Vaikka pienen kunnan resurssit ovat rajalliset, osallistuminen erilaisiin hankkeisiin mahdollistaa kulttuurielämysten ja yhteisöllisyyttä edistävien tapahtumien lisäämisen kunnan palvelutarjontaan. Näin kulttuuri toimii tärkeänä hyvinvoinnin ja yhteisöllisyyden vahvistajana.

Turvallisuus on nousemassa kunnan strategiassa kanssa tärkeään rooliin. Kunta tukee varautumista tarjoamalla ajantasaista turvallisuustietoa ja vahvistamalla yhteistyötä viranomaisten kanssa. Kotivara lisää arjen turvallisuutta ja auttaa kotitalouksia selviytymään useita päiviä häiriötilanteissa, kuten sähkökatkoissa tai myrskyissä.

RIIPPUVUUKSIEN EHKÄISY

Kaavin kunnasta on puuttunut selkeä ja ajantasainen ehkäisevän päihdetyön strategia, minkä vuoksi työtä on tehty ilman yhtenäisiä ohjeita ja vastuunjakoa. Jotta ehkäisevä päihdetyö olisi vaikuttavaa ja pitkäjänteistä, tarvitaan selkeät toimintalinjaukset, ohjeistus ja tavoitteet. Strategian laatiminen sekä ehkäisevän päihdetyön juurruttaminen osaksi kunnan toimintakulttuuria vahvistavat kunnan kykyä tunnistaa riskejä, tukea asukkaita varhaisessa vaiheessa ja edistää turvallista ja hyvinvoivaa arkea.

VARHAISKASVATUS, LAPSET JA NUORET

Kaavin kunnassa on hyvät peruspalvelut lapsille ja nuorille. Kunnassa toimii yksi päiväkoti ja yksi alakoulu, jotka molemmat ovat hyvin henkilöstöresursoituja. Lisäksi nuorisotoimi toimii aktiivisesti nuorisotalolla, jalkautuvalla toiminnalla ja myös sosiaalisessa mediassa. Yläkouluikäisten lähikouluna toimii Tuusniemen Yhtenäiskoulu, jossa nuorisotoimi tekee myös jalkautuvaa työtä.

Varhaiskasvatuksen (päiväkodin) 4 lapsiryhmää tarjoavat hyvän kasvualustan ja tuen perheiden kasvatustyölle. Osallisuus on tärkeässä roolissa päiväkodissa, vanhemmilta kerätään palautetta säännöllisesti ja heidät otetaan mukaan päiväkodin toimintojen suunnitteluun. Päiväkodissa työskentelee myös varhaiskasvatuksen erityisopettaja.

Kaavin koululla työskentelee opetushenkilöstön lisäksi viikoittain oppilashuollon henkilöstöä; psykologi, kuraattori ja kouluterveydenhoitaja. Oppilaiden osallisuus näkyy mm. oppilaskunnan hallituksen toiminnassa, mikä on säännöllistä ja ohjattua. Oppilaille pidetään säännöllisesti tunne- ja vuorovaikutustaitoihin liittyviä oppitunteja ja mielenhyvinvointiin liittyviä tietoiskuja.

Lapsille ja nuorille järjestetään Kaavilla monenlaista harrastustoimintaa. Kunta on mukana Harrastamisen Suomen mallissa ja tarjoaa matalan kynnyksen höntsä-liikuntaa lapsille ja nuorille. Lisäksi eri yhdistykset sekä kansalaisopisto tarjoavat monipuolisia harrastusmahdollisuuksia kaavilaisille lapsille ja nuorille.

TAVOITE	TOIMENPIDE	VASTUUTAHO	MITTARI
Ehkäisevän päihdetyön strategia	<u>RIIPPUVUUKSIEN EHKÄISY</u>		
Osallisuus lisääminen	<u>OSALLISUUS</u>		
Koululaisten mielenhyvinvoinnin edistäminen ja yksinäisyyden vähentäminen	Hyvän mielen taitomerkki® peruskouluun	sivistystoimi / koulu	koulukyselyt ja Erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit, lastenpsykiatria / 1 000 0–12-vuotiaasta ind. 2483
Nuorten mielenhyvinvoinnin edistäminen	Liikuntakoilimahdollisuus seuratoiminnan ulkopuolille jääville kuntalaisille	Nuorisotoimi	Erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit, nuorisopsykiatria / 1 000 13–17-vuotiaasta (ind. 2484)

Erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit, lastenpsykiatria / 1 000 0 - 12-vuotiaasta

Alue	Sukupuoli	2021	2022	2023	2024
Koko maa	yhteensä	282,3	256,8	287,7	286,8
Kaavi		519,8	421,3	743,4	522,7

Erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit, nuorisopsykiatria / 1 000 13 - 17-vuotiaasta

Alue	Sukupuoli	2021	2022	2023	2024
Kaavi	yhteensä	526,3	612,1	326,9	188,7

TYÖIKÄISET

Koillis-Savossa on perinteisesti ollut korkea työttömyys. Korkeaan työttömyyteen vaikuttaa sekä työpaikkojen vähäinen määrä että vajaatyökykyisten tai jopa työkyvyttömien suhteellisen suuri osuus työvoimasta. Merkittävin yksittäinen asia on kuitenkin yleinen taloustilanne.

Työllisyyspalvelut siirtyivät 1.1.2025 lukien kuntien vastuulle ja Kaavin kunta on osa Kuopion työllisyysaluetta (Työnavigaattori). Työllisyysalueen palvelut jakautuvat työnhakijapalveluihin ja työnantajapalveluihin. Työllisyyspalvelut ovat tuoneet lähipalvelua Kaaville. Tärkeää on myös yhteistyö Pohjois-Savon Hyvinvointialueen kanssa.

Vajaatyökykyisille on palvelua tarjolla mm. Pohjois-Savon ViaDia ry:n toimipaikassa Kaavilla. Lisäksi on meneillään useampi hanke, joilla pyritään ohjaamaan henkilöitä oikeaan palveluun mm. työttömien terveystarkastuksiin sekä työkykyarviointeihin.

TAVOITE	TOIMENPIDE	VASTUUTAHO	MITTARI
Ehkäisevän päihdetyön strategia	RIIPPUVUUKSIEN EHKÄISY		
Osallisuuden lisääminen	OSALLISUUS		
Mielenhyvinvoinnin edistämien	Matalan kynnyksen liikuntaa tarjolla kaiken kuntoisille	Vapaa-aikatoimi	Mielenveysindeksi, ikävakiomaton (ind. 5652)
Toimenpiteet terveyserojen kaventamiseksi	Tukemalla järjestöjen toimintaa kunnan perintövaroilla.	Kunnanhallitus	Terveysindeksi = Työkyvyttömyysindeksi + Terveysindeksit (ryhmä-id 846)
Toimijoiden tehokas yhteistyö	Säännölliset palaverit; kunta, HVA, Työnavigaattori, ViaDia ry	Kunnanhallitus	Työttömyysprosentti

IKÄIHMISET

Väestön ikääntyessä erityisesti yli 75-vuotaan väestöosan määrä kasvaa merkittävästi.

Kaavin kunnassa toimii vanhus- ja vammaisneuvosto, joka on lakisääteinen vaikuttamistoimielin. Vanhus- ja vammaisneuvosto vaikuttaa osaltaan ikäihmisten asioihin tehden aloitteita ja pitämällä esillä ikäihmisten asioita.

Vuodesta 2024 alkaen Kaavin kunta on kustantanut perintövaroista eläkeläisille oikeuden käyttää paikallisen kuntosalin palveluita. Kulkuoikeuden on lunastanut noin 100 eläkeläistä.

TAVOITE	TOIMENPIDE	VASTUUTAHO	MITTARI
Ehkäisevän päihdetyön strategia	katso: RIIPPUVUUKSIEN EHKÄISY		
Osallisuuden lisääminen	OSALLISUUS		
Kulttuuriluotsi toimintaa Kaaville	<i>Hyvinvointia kulttuurista ikäihmisille</i> Pohjois-Savoon-hankeen kautta saada Kaaville omat kulttuuriluotsi	Yhteistyötahot/ HYTE-koordinaattori	Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnystä Info 3984
Toimenpiteet terveyserojen kaventamiseksi	tukemalla järjestöjen toimintaa kunnan perintövaroilla sekä järjestämällä palveluliikennettä.	Kunnanhallitus	Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavan ikäistä (ind. 3959)
Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnystä	Kunnassa on käytössä Kaikukortti	HYTE	TEAvisari

Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnystä

Alue	Sukupuoli	2021	2022	2023	2024	2025
Koko maa	yhteensä	19	19	20	20	28
Kaavi		0	0	0	0	0

OSALLISUUS TAVOITTEET

Osallisuutta on vahvistettu Kaavin kunnassa jo aiemmalla valtuustokaudella. Kuntalaiskyselyt, järjestöfoorumit ja mökkiparlamentit ovat vakiintuneet osaksi kunnan toimintaa ja tarjoavat asukkaille kanavia osallistua päätöksenteon valmisteluun.

Vaikka kehitystä on tapahtunut, osallisuuden tasossa on edelleen parannettavaa, jotta kunta ylittäisi valtakunnallisiin vertailutasoihin. Tavoitteena on juurruttaa osallisuutta tukevat toimintatavat pysyväksi osaksi kunnan toimintakulttuuria.

Osa kehittämiskohteista on helposti ratkaistavissa pienillä parannuksilla, mutta osa vaatii pitkäjänteisempää ja laajempaa työskentelyä. Näiden toimenpiteiden edistäminen on tärkeää, jotta asukkaiden osallistumismahdollisuudet ja vaikuttamisen kanavat vahvistuvat entisestään.

TAVOITE	TOIMENPIDE	VASTUUTAHO	MITTARI
Kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia parannetaan asukasraatien ja -foorumien avulla	TEAvisarin mukaiset osallisuuden edistämisen kehittämiskohteet huomioidaan kunkin toimialueen osallisuustyön kehittämisessä.	kunnanhallitus/ HYTE-toimi	TEAvisarin osallisuus tulokset kuntajohto
Kaikki asukkaat saadaan mukaan osallistumaan toimintaan ja palveluiden suunnitteluun. mm lasten kyselytunti	Kunnan viranhaltijat ja luottamushenkilöt kutsutaan eri kohderyhmille suunnattuihin tilaisuuksiin.	Kunnanhallitus/ Valtuutetut	TEAvisarin osallisuus tulokset kuntajohto
Kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia parannetaan	Osallisuuden edistämisen toimintatapoja (esim. osallistuva budjetointi, kuntalaiskyselyt)	Kunnanhallitus/ Valtuutetut	TEAvisarin osallisuus tulokset liikunta ja kulttuuri

Osallisuus kuntajohto

Millä keinoin kuntalaiset voivat osallistua kunnan palveluiden kehittämiseen ja suunnitteluun?
Kunnan palveluiden suunnittelussa/kehittämistyössä hyödynnetään asiakasraateja/foorumeja

Millä keinoin kuntalaiset voivat osallistua kunnan palveluiden kehittämiseen ja suunnitteluun?

Millä keinoin kuntalaiset voivat osallistua kunnan palveluiden kehittämiseen ja suunnitteluun?
Kuntalaisilla on mahdollisuus vaikuttaa verkossa kunnanvaltuuston ja/tai lautakuntapäätösten valmisteluun

0
Kaavi

97
koko maa

0
Kaavi

45
koko maa

0
Kaavi

59
koko maa

Kuntalaisfoorumeja sekä tavoitteet ja toimenpiteet

Toimiiko kunnassanne foorumeja, joissa lapset voivat vaikuttaa kunnan hyvinvointia ja terveyttä edistävään päätöksentekoon? Hallituksen tai valtuuston asettama lapsiparlamentti

Toimiiko kunnassanne foorumeja, joissa lapset voivat vaikuttaa kunnan hyvinvointia ja terveyttä edistävään päätöksentekoon? Lasten kyselytunti hallitukselle, valtuustolle, lautakunnalle ja/tai viranhaltijoille

Onko kunnassa määritelty kuntalaisten osallisuuden edistämisen tavoitteet?

0
Kaavi

46
koko maa

0
Kaavi

49
Koko maa

0
Kaavi

97
Koko maa

Liikunta :osallistava budjetointi

Toteutettiinko kunnassanne osallistuvan budjetoinnin kautta liikuntaa ja liikkumista edistäviä hankkeita vuonna 2025?
Päivälinehankintoja

Toteutettiinko kunnassanne osallistuvan budjetoinnin kautta liikuntaa ja liikkumista edistäviä hankkeita vuonna 2025?
Toimintaa ja tapahtumia (ohjaus ja palvelut)

Toteutettiinko kunnassanne osallistuvan budjetoinnin kautta liikkumista edistäviä hankkeita vuonna 2025? Kehitettiin liikunnan olosuhteita

0
Kaavi

59
koko
maa

0
Kaavi

55
koko
maa

0
Kaavi

74

RIIPPUVUUKSIEN EHKÄISY

Kaavin kunnasta on puuttunut ajantasainen ja selkeä ehkäisevän päihdetyön strategia. Vaikka kunnan rooli painottuu ennaltaehkäisyyn ja valistukseen, tarvitaan yhteiset linjaukset, vastuut ja toimintatavat, jotta työ olisi suunnitelmallista ja vaikuttavaa. Strategia auttaa kohdentamaan resursseja oikein ja vahvistaa yhteistyötä eri toimijoiden välillä.

Kunnan roolia voidaan selkeyttää henkilöstön osaamista vahvistamalla, yhteisen vuosikellon avulla sekä johdonmukaisella strategiatyöllä. Kun riskit tunnistetaan varhain ja työn rakenteet ovat selkeät, voidaan ohjata oikeisiin palveluihin ja tukea kuntalaisia paremmin. Yhdessä nämä elementit muodostavat vahvan ja pitkäjänteisen perustan Kaavin ehkäisevälle päihdetyölle.

TAVOITE	TOIMENPIDE	VASTUUTAHO	MITTARI
Ehkäisevän päihdetyön strategia. Yhdistykset mukaan suunnitteluun.	vuosikello, yhteiset linjaukset.	kunnan eri toimet	Päihteiden vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoilla hoidetut potilaat / 1 000 asukasta (ind. 1278)
Yhteistyön kehittäminen ja vahvistaminen eri toimijoiden välillä		Kunnanvaltuusto	HYTE -kerroin
Ehkäistä päihdehaittoja	Tarjota liikuntamahdollisuuksia	tekninen toimi	TEAvisari
Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnystä	Kunnassa on käytössä Kaikukortti	HYTE	TEAvisari

Päihteiden vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoilla hoidetut potilaat / 1 000 asukasta

Alue	Sukupuoli	2020	2021	2022	2023	2024
Koko maa	yhteensä	2,7	2,6	2,5	2,4	2,2
Kaavi		5,7	7,9	6,7	5,3	4,2

MUUT TAVOITTEET

KEHITTÄMISTOIMENPITEET

Kaavin kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen (HYTE) toiminnan jatkuva kehittäminen edellyttää pitkäjänteistä, suunnitelmallista ja koko kuntaorganisaation kattavaa työskentelyä. Kunnan valtuustokauden aikana tehdyt toimenpiteet ovat vahvistaneet HYTE-rakenteita ja luoneet pohjaa toiminnan systemaattiselle jatkokehittämiselle. Jotta hyvää kehityssuuntaa voidaan ylläpitää ja vahvistaa, kunta suuntaa seuraavalla valtuustokaudella erityistä huomiota seuraaviin kehittämistoimenpiteisiin:

TEAVIISARIN AKTIIVINEN JA SÄÄNNÖLLINEN SEURANTA

TEAvisari on Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ylläpitämä valtakunnallinen mittaristo, joka kuvaa kunnan terveyden edistämisen rakenteita ja toimintaa eri toimialoilla. Sen säännöllinen hyödyntäminen mahdollistaa kunnan vahvuuksien ja kehittämistarpeiden tunnistamisen sekä tukee toimenpiteiden kohdentamista niille osa-alueille, joissa toiminnan vaikuttavuus on suurin.

HYTE-TIEDOLLA JOHTAMISEN VAHVISTAMINEN

HYTE-tiedolla johtaminen perustuu ajantasaiseen ja monipuoliseen hyvinvointi- ja terveystietoon, jota THL edellyttää hyödynnettäväksi osana kunnan strategista johtamista. Tiedolla johtamisen kehittäminen mahdollistaa päätöksenteon ennakointia, vaikuttavuuden arviointia ja resurssien kohdentamista perustellusti. Säännöllinen tiedonkeruu, analyysi ja raportointi tukevat HYTE-työn jatkuvuutta ja läpinäkyvyyttä.

Kunnan HYTE-rakenteisiin on tehty valtuustokauden aikana useita parannuksia, joista osa on luonteeltaan pitkän aikavälin toimia. Vaikuttavuuden varmistamiseksi nämä toimenpiteet tulee juurruttaa osaksi kunnan pysyvää työskentelyä ja eri toimialojen arjen käytäntöjä. Tämä edellyttää poikkihallinnollista yhteistyötä, prosessien vakiinnuttamista sekä yhteisiä arviointimenetelmiä.

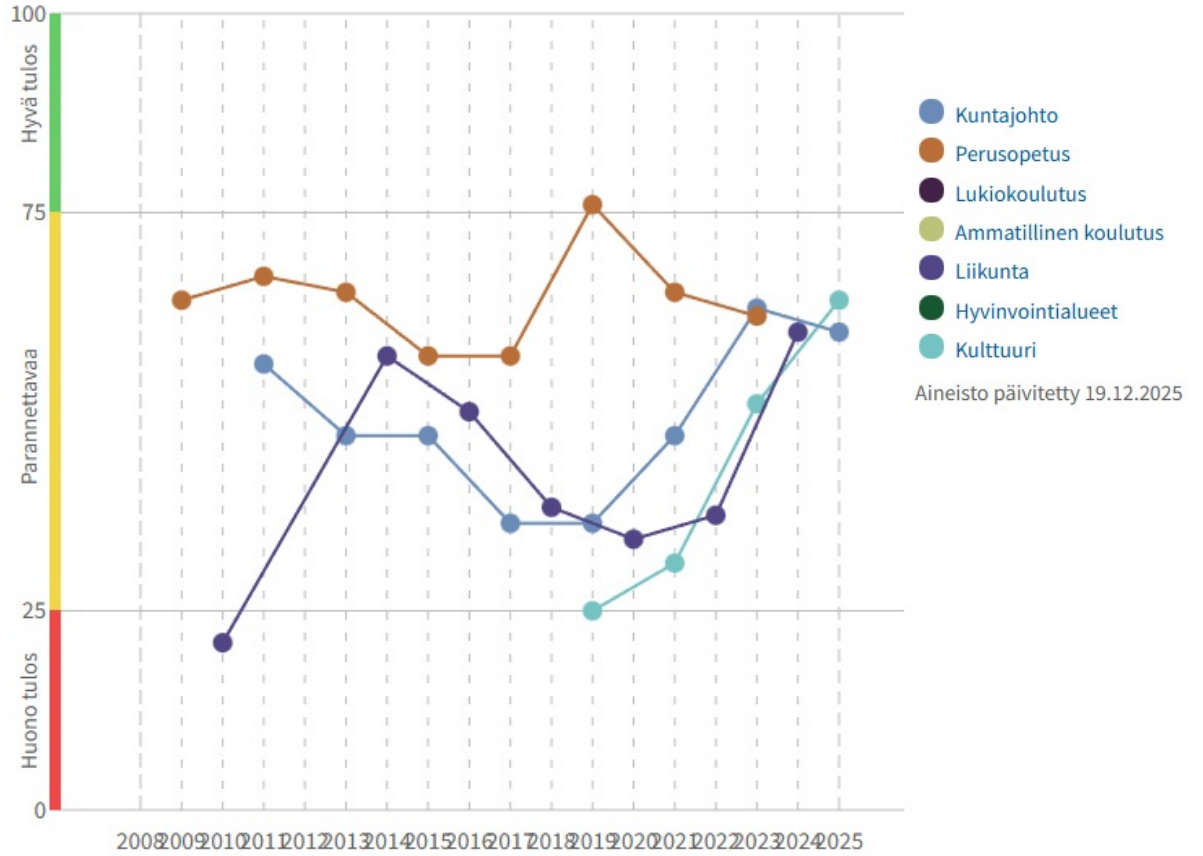
HYTE-TYÖRYHMÄN KEHITTÄMINEN

HYTE-työryhmän tehtävät:

- Hyvinvointisuunnitelman valmistelu ja seuranta
- Vuosikertomukset
- Raportointi vuosittain valtuustolle väestön elintavoista ja niissä tapahtuneista muutoksista (TEAvisari)
- Vuoropuhelun lisääminen Pohjois-Savon hyvinvointialueen kanssa
- Pohjois-Savon hyvinvointialueen järjestämisvastuulla olevien palveluiden ja Kuopion työllisyysalueelta ostettujen palveluiden toteutumisen valvonta. Mikäli palveluissa havaitaan puutteita, työryhmä ryhtyy toimenpiteisiin palveluiden parantamiseksi.
- Hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen liittyvien lausuntojen valmistelu esim. Pohjois-Savon hyvinvointialueen rakenneuudistukset ja niihin vaikuttaminen. Kannanottojen laadinta palvelujärjestelmässä tapahtuviin muutoksiin.

Jotta kunnan HYTE-toiminta olisi vaikuttavaa ja kokonaisvaltaista, on tärkeää vahvistaa työryhmän rakennetta siten, että siihen osallistuvat kaikki keskeiset toimijat, jotka kunnassa toteuttavat hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtäviä. Laajapohjainen kokoonpano varmistaa yhteisen näkemyksen, tiedonkulun ja toimenpiteiden koordinaation koko kunnan tasolla.

- HYTE-koordinaattori/ehkäisevän päihdetyön vastuhenkilö
- vähintään kunnanvaltuuston jäsenen, jotka ovat jäseninä myös Pohjois-Savon hyvinvointialueen aluevaltuustossa
- edustus Kaavilla toimivista järjestöistä, jotka tukevat hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävää
- kunnan eri toimien edustus

TAVOITE	TOIMENPIDE	VASTUUTAHO	MITTARI
TEAvisarien parantaminen tai pysyminen samalla tasolla	Hyvinvointityön juurruttaminen kunnan kulttuuriin sekä HYTE-työryhmän laajentaminen HYTE-työtä tekeviin kolmansiin osapuoliin	kunnanhallitus/ HYTE-toimi	TEAvisarin tulokset ja HYTE-kerroin
HYTE-tiedolla johtamisen vahvistaminen kunnan rakenteissa.	HYTE-työn näkyvyyden lisääminen	valtuusto/ kunnanhallitus/ HYTE-toimi	TEAvisarin tulokset

HYVINVOINTIKERTOMUS KOOSTE 2021-2025

HYTE-kertoimen kehitys ja hyvinvointityön arviointi valtuustokaudella

Valtuustokauden hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteet toteutuivat Kaavin kunnassa pääosin suunnitellulla tavalla. Kunnan HYTE-rakenteita ja toimintatapoja vahvistettiin järjestelmällisesti, mikä näkyi selkeänä kehityksenä myös HYTE-kertoimen valtakunnallisessa vertailussa. Kunnan HYTE-kertoimen perusteella määräytyvä valtionavustus saatiin valtuustokauden aikana kaksinkertaistettua, mikä osoittaa, että kunta on onnistunut kohdentamaan kehittämistoimet valtakunnallisten indikaattorien kannalta oikeisiin osa-alueisiin.

Vuoden 2025 valtakunnallisessa HYTE-kerroinvertilussa Kaavin pistemäärä oli 57, mikä vastaa sijaa 233 kaikkien 292 kunnan joukossa. Arvioitaessa Kaavin suoritumista tulee ottaa huomioon Koillis-Savon alueelle tyypilliset rakenteelliset tekijät, kuten väestön ikärakenne, korkea sairastavuus ja pitkät etäisyydet palveluihin, jotka asettavat haasteita hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Kunnan kokoluokan huomioiden tulosta voidaan pitää kokonaisuutena hyvänä ja kehityssuuntaa myönteisenä.

Valtuustokauden aikana tehdyt parannukset kattavat laajasti kunnan toimintaa, ja osa toimenpiteistä on luonteeltaan sellaisia, että niiden täysi vaikuttavuus ilmenee vasta pidemmällä aikavälillä. HYTE-tyo edellyttääkin pitkäjänteistä ja suunnitelmallista toimintaa, jotta rakenteet ja toimintamallit juurtuvat osaksi kunnan pysyvää työkuultuuria. Kaavin kunnassa on luotu hyvä perusta tälle kehitykselle, ja jatkossa keskeistä on varmistaa toimien jatkuvuus sekä vaikuttavuuden seuranta.

Kaavin HYTE-kertoimen kehitys 2018–2025

Selite:

Kaavin HYTE-kerroin on vaihdellut vuosien aikana, mikä heijastaa sekä kunnan kehittämistoimia että alueellisia rakenteellisia tekijöitä. Vuosien 2022–2024 välillä tapahtunut selkeä nousu osoittaa, että kunnan hyvinvointirakenteita on kyetty vahvistamaan vaikuttavasti. Vuoden 2025 lievä lasku ei poista pitkän aikavälin myönteistä kehityssuuntaa, vaan korostaa tarvetta jatkaa järjestelmällistä ja poikkihallinnollista hyvinvointityötä.

Tavoite 2022–2025	Toimenpiteet ja vastuutaho	Mittarit
-------------------	----------------------------	----------

<p>Mielen hyvinvointi: -lasten- ja nuorten mielen hyvinvointi, aikuisten- ja ikääntyneiden mielen hyvinvointi ja koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat. Toimeentulotukea saaneet nuoret ovat usein syrjäytymisvaarassa olevia. Heidän elämäntilannettaan pyritään parantamaan erilaisin sosiaalityön menetelmin.</p>	<p>Tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistaminen? nuorisotoimen tunne ja vuorovaikutus tunnit</p> <p>Mielenterveystaidot</p> <p>harrastustoiminta ja mielekäs tekeminen</p> <p>Oppilaiden poissaolojen kokonaismäärää seurataan koko koulussa</p> <p>Sosiaalityön menetelmät: Varhainen vanhemmuuden tukeminen. Kaavilla aloittanut kasvatus ja perheneuvonta</p> <p>Etsivä nuorisotyö</p>	<p>Kouluterveyskysely (THL)</p> <p>Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24- vuotiaat.</p> <p>Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, osuus 8. ja 9. luokan oppilaista</p> <p>Erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit, lastenpsykiatria / 1 000 0–12-vuotiastainfo ind. 2483</p> <p>Erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit, nuorisopsykiatria / 1 000 13–17-vuotiastainfo ind. 2484</p>
<p>Liikkuminen: -lasten- ja nuorten liikkuminen aikuisten ja ikääntyneiden liikkuminen.</p>	<p>liikunta/ nuoriso-ohjaaja toimi</p> <p>Kunta kokoaa eri liikuntatoimijat yhteen</p> <p>Kaavi höntsäilee matalan kynnyksen liikuntaryhmä.</p> <p>maaseutualueille ja vähävaraisille sekä liikuntavälineiden hankinta + lainaus</p> <p>Ikääntyneiden Liikunta mahdollisuudet Liikunta ja tapahtumakalenteri</p>	<p>Kouluterveyskysely: Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista Seuranta ja kävijätietojen keruu</p>
<p>Terveelliset elämäntavat: -lasten- ja nuorten elintavat, aikuisten- ja ikääntyneiden elintavat</p>	<p>Satokausikalenteri Perheen ravitsemustottumuksiin vaikuttaminen kasvuruoka vaihtoehto</p> <p>Järjestöjen toimintaa tuetaan, jotta ikääntyneiden elinoloja voidaan parantaa</p> <p>Vanhempiin vaikuttaminen: vanhemmat eivät osta tai välitä alkoholia nuorille. Ikärajavaltvonta ja kysynnän ehkäisy.</p>	<p>Sotkanet Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % 8. ja 9. luokan oppilaista Info 289</p>

	<p>Tukea tarvitsevat perheet tulee tunnistaa ajoissa ja heille on tarjottava riittävä apu ja palvelut.</p> <p>PAKKA-toimintamalli</p>	
<p>Alkoholin käytön aloittamista alaikäisenä tulee ehkäistä. Ikärajavaltvonta ja kysynnän ehkäisy ovat tehokkaita keinoja ja nämä elementit yhdistyvät esimerkiksi valtakunnallisessa Pakka-toimintamallissa.</p>	<p>Vanhempiin vaikuttaminen: vanhemmat eivät osta tai välitä alkoholia nuorille. Ikärajavaltvonta ja kysynnän ehkäisy.</p> <p>Tukea tarvitsevat perheet tulee tunnistaa ajoissa ja heille on tarjottava riittävä apu ja palvelut.</p>	PAKKA-toimintamalli
<p>Osallisuuden lisääminen</p> <p>HYTE-rakenne tavoitteeksi</p>	<p>Asukasraadit ja asukasfoorunit</p> <p>Ks. TEAviisarin muut Kuntalaisten osallisuuden edistäminen</p>	

KOOSTAJAT

HYTEtyöryhmä:

Kunnanjohtaja Harri Korhonen
Rehtori-sivistysjohtaja Teemu Laasanen
Hallintojohtaja Juho Pulkka
Tekninen johtaja Markus Hartikainen
Päiväkodinjohtaja Mervi Virta
Nuoriso-ohjaaja Jani Thure
Ruokapalveluesimies Kirsti Vihonen
HYTE-koordinaattori / Etsivä nuorisotyöntekijä Marko Paakkanen

LIITTEET

Mielihyvin Savosta ry:n havaintoja Kaavin kunnan nykytilasta

LÄHTEET

Tilastokeskus.fi
foresavo.fi
<https://karttasovellus.diak.fi/>
<https://teaviisari.fi/>
Kela.fi
tyollisyyskatsaus.fi/

Järjestöfoorumi kyselyt
NOP palaverit